

Izdanje za: Subotu, 11.3.2006.

[naslovnica] [arhiva]

Dnevne
Rubrike

- > Novosti
- > Kolumne, komentari
- > Rijeka
- > Opatija
- > Crikvenica
- > Novi Vinodol
- > Senj
- > Gorski kotar
- > Otoci
- > Lika
- > Zagreb
- > Hrvatska
- > Svijet
- > Kultura
- > Crna kronika
- > Reagiranj
- > Sport
- > Fokus
- Prilozi

Pogled

- > Objektiv
- > Life

Impressum

PRETPLATA

adam ić

RIJEKAinfo

NAJ... 2005.07

Pogled: <<< Natrag

KNJIGA »KLIO NA BALKANU« ODBACUJE NACIONALNE MITOVE U NASTAVI POVIJESTI

prema povijesti na balkanu

Kad već država ne može i ne smije utjecati na to što će se pričati u obiteljima, može utjecati na to kako će se poučavati povijest, a ona bi, bez preskakanja sukoba i mračnih strana, mogla postati sastavnicom, a ne rastavnicom nacija i država u jugoistočnoj Europi

piše tihomir ponoš

Povijest kratkog 20. stoljeća (kako ga je nazvao Eric Hobsbawm) počinje i završava, barem što se Europe tiče, na Balkanu. Počela je balkanskim ratovima i atentatom na Franju Ferdinanda u Sarajevu lipnja 1914. godine, a završila u ratovima na području bivše Jugoslavije 1991. – 1999. godine. Znatno dio razdoblja omeđenog tim događajima Balkan je bio uglavnom izvan europske povijesti. Koliko je Balkan zanemaren u europskoj historiografiji potvrđuje i zapadna

historiografija: u knjizi »Povijest Europe« Henrija Pirennea napisanoj poslije Prvog svjetskog rata, baš kao i u knjizi »Europa – povijest njenih naroda« Jean-Baptiste Durosellea uvelike se ignorira bizantska povijesna sastavnica. Zapad je, dakle, i historiografski zaboravio Balkan, te se utoliko glasovita Churchillova teza o Balkanu kao području na kojem je previše povijesti može preokrenuti u tezu o području na kojem je premalo, ako ne povijesti, a onda sigurno historiografije i nestrastvenog poučavanja povijesti u školama.

izvor zala

Nastavu povijesti mnogi smatraju jednim od izvora zala i temelja međuetničkih sukoba balkanskih naroda. Ne bi li se mogućnost tako generiranog sukoba barem smanjila, Centar za demokraciju i pomirenje u jugoistočnoj Europi sa sjedištem u Solunu odlučio je istražiti nastavu povijesti u zemljama jugoistočne Europe (od Slovenije do Cipra). Rezultat toga je knjiga »Klio na Balkanu – prilozi analizi stanja u nastavi povijesti u Jugoistočnoj Europi« čija je skraćena verzija (13 članaka i opsežni uvod, ukupno 191 stranica) nedavno objavljena i na hrvatskom jeziku u izdanju zagrebačke Srednje Europe. Sama ideja – suradnja znanstvenika, nastavnika povijesti i drugih stručnjaka iz jugoistočne Europe – mnogima je u doba kada je nastala 1998. godine bila nedobrodošla. Inicirali su ju poslovni ljudi iz Turske i Grčke. Proučavanje nacionalnih povijesti u školskim sustavima, dovođenje u pitanje (dapače odbacivanje) nacionalnih mitova te spominjanje zajedničke prošlosti mnogima je tada izazvala grčenje želuca. Da postoji (i) zajednička povijest prostora europskog jugoistoka znano je, ali se izbjegava spominjati. Bježi se od zajedničkog naslijeđa koje je prostoru podario Bizant, a posebno od zajedničkog naslijeđa koje je prostoru podarilo polumilenijsko osmanlijsko gospodstvo. To se izbjegava kako u javnosti, tako i u za potrebe knjige analiziranim udžbenicima povijesti.

> ANKETA:

Što je čovjek bez karizme?

- Pale sam na svijetu
- Sretni anonimac
- Nije Severina
- Broj u nizu
- Izgubljen slučaj

Glasaj

pregled

MEBLO
INTERNET TRGOVINA

MojPosao

Prodavač - Rijeka (m/ž)

Tehničar govornih
usluga (m/ž)

Knjigovođa (m/ž)

Voditelj prodajnog
centra - Pula

> PRETRAŽI:

Sve riječi

Temeljna ideja istraživanja i okruglih stolova (održanih od 1999. do 2001. godine) koji su rezultirali knjigom jest da promjena nastavnih metoda može dovesti do toga da se susjedni narodi počnu drukčije doživljavati, dakle ne više neprijateljski. Drukčiji pristup u izradi udžbenika i nastavnih planova mogao bi imati utjecaja na javno mnijenje, a nastava povijesti mogla bi postati važna za mir u regiji. Pri tome se, naravno, ne bi izbjegavalo poučavati o sukobima i drugim bolnim točkama zajedničke prošlosti.

naturalistički prikazi zločina

Za domaćeg čitatelja dva vjerojatno najzanimljivija rada su »Jugoslavenska povijest u hrvatskim udžbenicima« Magdalene Najbar-Agičić i »Jugoslavija u razbijenom ogledalu: srpski udžbenici« Dubravke Stojanović. Na žalost, Stojanović ne navodi koji je udžbenik i koje izdanje analizirala za pisanje svoga članka.

Kolikogod su ti udžbenici već možda i zastarjeli zbog prosvjetnih, ali i političkih i društvenih promjena, neki možda više i nisu u uporabi, oni su zanimljivi jer održavaju vrijeme u kojem su analizirani.

U hrvatskim udžbenicima (jedan objavljen 1998. godine, a četiri 2000. godine) razvidno je da postoje različita gledanja na pojedine događaje i povijesna razdoblja što se može interpretirati kao posljedica druge tranzicije k demokraciji i pluralizmu nakon izbora 3. siječnja 2000. godine kada je napisana većina udžbenika. Međutim, još uvijek je prisutna teza o Hrvatima kao žrtvama (iako se na neka povijesna razdoblja, primjerice socijalističko, gleda ipak nešto uravnoteženije). Ustaški zločini se ne prešućuju (iako je razlika u prostoru koje dobivaju od udžbenika do udžbenika znatna), ali se naglašava razlika između ustaša i većine Hrvata, odnosno odbacuje se teza da su svi Hrvati ustaše. Iz analize Najbar-Agičić dade se zaključiti da udžbenik Ive Perića posebno naglašava ulogu Hrvata kao žrtava i povijesti pristupa etnocentrički, pa i nacionalistički. Zanimljivo je da se rat u Bosni i Hercegovini 1992.-1995. ne spominje u svim udžbenicima, a još je zanimljivije da to tadašnjim nastavnim planom i programom nije bilo predviđeno, baš kao što nije bilo predviđeno da se išta napiše o europskim integracijama.

U analiziranom srpskom udžbeniku dominira jednostrano vrlo političko tumačenje povijesnih događaja koji su u skladu s tada vladajućom politikom Slobodana Miloševića. Povijest 20. stoljeća od početka Drugog svjetskog rata pa do raspada Jugoslavije tretira se izrazito etnocentrički i nacionalistički. Srbe se predstavlja kao žrtve protiv kojih su bili ostali narodi Jugoslavije, a Srbi i njihova politika najviše su se zalagali za očuvanje jugoslavenske zajednice. Ne nedostaje ni naturalističkih opisa ustaških zločina. Ti zločini doista jesu bili koljački i to je činjenica, ali pitanje je treba li ih (kao i bilo čije druge zločine) djeci od 14 godina prikazivati izrazito naturalistički.

vrednovanje zajedničke prošlosti

Čitajući knjigu (ali i brojne članke o nastavi povijesti i udžbenicima u novinama) netko bi mogao, međutim, steći netočan dojam da su nastava i udžbenici povijesti svemoćni. Oni se počesto i prečesto tretiraju kao univerzalni medikament kojim se mogu promijeniti dominantne percepcije susjeda kao neprijatelja ili, u blažoj varijanti, opasnog suparnika. No, kada bi udžbenici i nastava povijesti doista imali takav blagotvoran učinak, rješenje za probleme europskog jugoistoka bilo bi jednostavno (ne samo za probleme zemalja bivše Jugoslavije, nego i za grčko-turske ili bugarsko-turske odnose). Školski udžbenici povijesti odražavaju dominantnu ideologiju, ali stavovi o susjednim narodima i povijesnim događajima šire se i stječu i unutar obitelji,

(unesite traženi pojam u gornje polje)

Traži

> Kolumne, komentari:

no, thanks

Osim što je bio ratni zločinac, Ante Pavelić, poglavnik takozvane NDH, bio je i solidan materijal za psihijatriju. Jer, kako drugačije nazvati potez ...

> Rijeka:

Plan građenja mora se revidirati

RIJEKA – Nakon što je Vlada na čelu s premijerom Ivom Sanaderom u Rijeci obećala da će riječki prometni čvor biti u potpunosti izgrađen 2010.

...

> Kolumne, komentari:

Hrvatska nije dobila šiju, nego vrat

Gotovo neprimjetno, premijer Ivo Sanader dobio je bitku protiv stvaranja slobodne trgovinske zone država tzv. zapadnog ...

> Novosti:

»Brodosplit«: tanker »ledolomac« s dvije strojarne

U brodogradilištu »Brodosplit« jučer je obavljena radna primopredaja novogradnje 442. Tanker za prijevoz naftnih proizvoda namijenjen plovidbi kroz ...

> Rijeka:

Miniranja izazvala manje štete

RIJEKA – U sklopu pripremnih radova na proširenju Škurinjske ceste, nove pristupne ceste i nathodnika, u što je Grad uložio 6.340.000 kuna, ...

> Sport:

Janica prva

LEVI – Janica Kostelić pobjednica je noćnog slaloma Svjetskog kupa u Leviju, 28. pobjedom u karijeri, drugom u šest dana poslije trijumfa u ...

> Novosti:

HSP stegom članova protiv bianco ostavki

DUBROVNIK – »Stegovni članovi« – tako je Dubrovačko-neretvanski HSP prozvao način kojim kani zamijeniti propalu metodu »bianco ostavki« kako ...

> VAŠ KOMENTAR:

Pošalji!

neposredne okoline, medija (što češće ima mnogo snažniji utjecaj na formiranje stavova nego školski udžbenici i službene interpretacije).

U nastavi povijesti nužno je razvijati kritičko mišljenje i povijest učiniti zanimljivom učenicima. »Klio na Balkanu« jedan je takav pokušaj. Nikako ne pokušaj amalgamiranja povijesti i nekakvih političkih obnova, ali svakako pokušaj novog vrednovanja zajedničke balkanske prošlosti. Ona se danas u dominantnim diskursima uglavnom preskače (ne samo u Hrvatskoj) i traži se izravna kopčica na europsku povijest koja se, pak, doživljava samo kao povijest zapadne Europe. Kad već država ne može i ne smije utjecati na to što će se pričati u obiteljima, može utjecati na to kako će se poučavati povijest, a ona bi, bez preskakanja sukoba i mračnih strana, mogla postati sastavnicom, a ne rastavnicom nacija i država u jugoistočnoj Europi.

© Copyright 2002 NOVI LIST d.d. Sva prava pridržana.

Engine design by

NetCom